

Предавање ВИСОКОГ представника Валентина Инцка “Босна и Херцеговина и улога ОHR-а”

*у организацији Међународног института за блискоисточне и
балканске студије (IFIMES)*

као дио серије предавања на тему “Западни Балкан и ЕУ”

Европски центар, Љубљана, 20. априла 2012.

Вриједи изговорена ријеч.

Даме и господо,

Тема ове серије предавања – западни Балкан и Европска унија – исправно и корисно ставља европску интеграцију у регионални контекст, умјесто да тај процес разматра посебно за сваку земљу.

Иако је Босна и Херцеговина без сумње морала да се суочи са најтежим социјалним и политичким изазовима на свом путу ка Европи, њен напредак – односно недостатак напретка – на овом путу помоћи ће, односно одмоћи, напретку њених сусједа. А то значи да је успјех Босне и Херцеговине саставни дио успјеха западног Балкана као цјелине.

Данас ћу се у свом обраћању фокусирати на улогу ОHR-а након потписивања Дејтонског мировног споразума и у садашњем контексту.

Уставни положај ОHR-а

Анекс X Дејтонског мировног споразума наводи да високи представник – између осталог – прати имплементацију Мировног

споразума, промовишепуно поштовање свих цивилних аспеката споразума, координишеактивности цивилних организација и омогућава, када то сматра потребним, рјешавање тешкоћа које се јављају у имплементацији цивилних аспеката Мировног споразума.

Резолуцијама Савјета безбједности УН-а бр. 1031 и 1112 потврђено је да је високи представник коначни ауторитет у регији када је у питању цивилна имплементација Мировног споразума.

Стога ОНР посљедњих шеснаест година има кључну улогу у пружању помоћи органима власти у спровођењуМировног споразума, укључујући и Устав БиХ, као Анекс 4 тог споразума.

Пет плус два

У протеклих неколико година остварен је широкиконсензус унутар међународне заједнице о потреби да ОНР и међународна заједница као цјелина престану да играјудиректну улогу у рјешавању изазова са којима се ова земља суочава, и да подстичу изабране званичнике и институције ове земље да преузму пуну одговорност за изналажење рјешења.

Ово се увијек посматрало у контексту евро-атлантске интеграције.

Будући да су међународне гаранције које је грађанима Босне и Херцеговине осигурао Дејтонски споразум преузете од стране домаћих институција, четири милиона становника ове земље ће све више и више користити правне и безбједносне гаранције које се нуде тјешњим придруживањем и евентуалним чланством у НАТО савезу и Европској унији.

Истовремено, међународна заједница никада није имала намјеру да народ Босне и Херцеговине једноставно препусти несигурности дисфункционалног домаћег политичког система.

У фебруару 2007. године, као дио овог еволуцијског процеса, Управни одбор Савјета за имплементацију мира утврдио је

програм “пет плус два”. Други од два услова који је дефинисан у овом програму јесте да Босна и Херцеговина треба остварити такав ниво политичке стабилности и зрелости да Управни одбор може оцијенити да ова земља у потпуности поштује Дејтонски споразум.

Од 2007. године стратешки фокус ОНР-а је био на пружању помоћи органима БиХ да испуне овај програм. Он је истовремено наставио да врши улогу коју има у оквиру Мировног споразума и резолуција Савјета безбједности у смислу осигурања поштовања тог споразума и заштите реформи које су остварене у току његове имплементације (према потреби и путем извршног мандата), те координације напора цивилних агенција у земљи.

Политичка зрелост

Постало је мода да се у неким круговима расправља о томе како способност ОНР-а да надгласа одлуке изабраних представника не дозвољава политичком *естаблишменту* у БиХ да сазри. Све док морају тражити одобрење неког другог, тврди се, носиоци функција не могу преузети потпуну одговорност лидера власти.

Међутим, чињеница је да је у свим функционалним демократијама слобода дјеловања изабраних лидера ограничена. Постоје успостављени системи провјере и контроле. Политичари су обавезни пред законом и пред институцијама које имају овлаштења да тумаче и поштују законе. У тренутној ситуацији, ОНР у Босни и Херцеговини представља једну од оних институција које дјелују на осигуравању поштовања Мировног споразума.

ОНР овај задатак обавља непристрасно и наставиће да га обавља тако све док не буде јасно да то више није потребно.

Добра вијест за Босну и Херцеговину у 2012. години је да има све више знакова да политички *естаблишмент* почиње да показује управо ону зрелост која ће јој омогућити да земљу води напријед на конструктиван, креативан и одговоран начин.

Дана 10. фебруара – више од 16 мјесеци након избора – коначно

је именован Савјетминистара БиХ и нова администрација се обавезала да ће питање евро-атлантских интеграција ставити на врх свог програма.

Дана 9. марта је постигнут политички договор око расподјеле војне и државне имовине чиме је отворен пут за Акциони план за чланство у НАТО-у, што је корак напријед у рјешавању 5+2 програма Управног одбора Савјета за имплементацију мира – иако више од пет година након што је тај програм први пут формулисан.

Вјерујем да би политички *естаблишмент* могао одговорити изборним императивима: економске тешкоће и социјално сиромаштво узроковано дуготрајним театралним понашањем и конфронтацијама једноставно не могу трајати унедоглед.

То може бити од велике вриједности за грађане притиснуте невољама, јер је у недавној прошлости, када је одлучивање било у рукама оних који желе да Босна и Херцеговина успије, земља забиљежила највећу стопу економског раста у југоисточној Европи.

Европска перспектива

Вјерујем, такође, да се све више појављује осјећај како ће, уколико Босна и Херцеговина пропусти постојећу шансу да се прикључи Европској унији заједно са својим сусједима, бити направљена стратешка грешка коју неће моћи исправити ни цијела слједећа генерација, а у БиХ не постоји довољно снажан лидер који би могао преживјети незадовољство грађана до којег би дошло оваквим развојем ситуације.

Охрабрен сам приступом који су заузели НАТО и Европска унија. Они су и даље директно ангажовани у БиХ чиме се грађанима пружа осјећај сигурности и охрабрење, док се, истовремено, политичком руководству пружа практична подршка.

Оваква условљеност је позитивна, а не негативна. Цијело вријеме се јасно истиче да се Босни и Херцеговини нуди потпуна

интеграција у евро-атлантске институције, као и материјалне и политичке предности које иду уз тај процес. То је понуда коју треба прихватити.

Оно што лидери Босне и Херцеговине сада треба да ураде јесте да испуне своје обавезе.

Активним спровођењем своје улоге у подржавању имплементације Дејтонског споразума, на основу мандата који му је повјерио Савјет безбједности УН-а, ОНР помаже у одржавању окружења у којем Европска унија може фокусирати своје напоре на постизање напретка у областима везаним за интеграцију.

Вјерујем да је то добра вијест не само за грађане Босне и Херцеговине него и за грађане Европске уније. У вријеме када се Европска унија суочава са озбиљним економским и друштвеним изазовима, посљедња ствар која јој је потребна је криза у Босни и Херцеговини, која је могла бити спријечена.

Данас NATO и ЕУ нуде грађанима Босне и Херцеговине позитивну алтернативу након трагичних догађаја из деведесетих. ОНР има своју улогу у одржавању окружења у којем се ова транзиција може окончати.

Хвала.